

דפים מהספר "המערכה המלחמתית בחזית המצרית"

מאת לואא' [אלוף – פ.מ.] בדימוס ג'מאל חמאד

תירגם: אל"ם (מיל.) פסח מלובני – קצין באגף המודיעין.

הבהרות: אלוף (מיל.) אמנון רשף; אל"ם (מיל.) פסח מלובני; תא"ל (מיל.) ד"ר דני אשר.

התכנית שהוכנה לחיסול הפירצה ממערב לתעלה

בבוקר ה-17 לחודש התקשר לואא' [אלוף – פ.מ.] עבד אל-מנעם ח'ליל, מפקד ארמיה 2, לעמיד [תא"ל – פ.מ.] אחמד עבוד אל-זמר, מפקד דיוויזיה 23 חי"ר ממוכן, והודיע לו, בהתאם להנחיות המפקדה הכללית, כי הוא מונה לבצע את משימת חיסול כוח האויב שעבר ממערב לתעלה, וכי הוחלט להציב את היחידות הנמצאות בגזרת ארמיה 2 מדרום לתעלת אסמאעיליה [תעלת המים המתוקים – קהיר – קצצין – אסמאעיליה – א.ר.] תחת פיקודו, ולפיכך עליו להעביר את מפקדתו הקדמית מצפון לתעלת אסמאעיליה אל מדרום לה.

الخطة التي وضعت لتصفية الثغرة غرب القناة

في صباح يوم ١٧ أكتوبر اتصل اللواء عبد المنعم خليل قائد الجيش الثاني بالعميد أ.ح أحمد عبود الزمر قائد الفرقة ٢٣ مشاة ميكانيكية وأبلغه أنه بناء على تعليمات القيادة العامة قد تم تكليفه بمهمة تصفية قوة العدو التي عبرت إلى غرب القناة، وتقرر وضع الوحدات الموجودة في قطاع الجيش الثاني جنوب ترعة الإسماعيلية تحت قيادته، ومن أجل ذلك عليه نقل مركز القيادة المتقدم للفرقة ٢٣ مشاة ميكانيكية من شمال ترعة الإسماعيلية إلى جنوبها.

למרות שההודעה על התקדמות כוח האויב דרומה לכיוון פאיד הגיעה למפקדת ארמיה 2, ביקש מפקד ארמיה 2 מאגף המבצעים שבמפקדה הכללית במרכז 10 להטיל על ארמיה 3 לשלוח סיור מהגדוד הפלסטיני שאיבטח את חוף האגם המר, מגבול הגזרה של ארמיה 2 בצפון ועד קצה האגם בדרום, כדי שיפעל כנגד האויב. כן ביקש שחטיבה 116 חי"ר ממוכן תשאר במערכי ההגנה שלה

שממערב לצומת דרך "האמנה" עם ציר אבו סולטאן (מצפון ומדרום לציר – במקור) ["צח" – צומת "חבית" – "סקרנות" – א.ר.] כדי למנוע את התקדמות האויב מערבה או צפונה.

עד השעה 09:00 בבוקר ה-17 לחודש לא יכלו הכוחות המצריים למלא את המשימה שקיבלו ממפקדת ארמיה 2, כשהאויב המשיך להחזיק בש"ת דוורסואר, וגדוד 73 קומנדו לא יכול היה להכנס אליו או להגיע למעגן אבו סולטאן.

ونظرا لورود بلاغ إلى قيادة الجيش الثاني عن تقدم قوة العدو جنوبا في اتجاه فايد، لذا طلب قائد الجيش الثاني من هيئة العمليات بالقيادة العامة المركز ١٠ تكليف قيادة الجيش الثالث بإرسال دورية من الكتيبة الفلسطينية التي تتولى حراسة شاطئ البحيرة المرة من حدود الجيش الثاني شمالا حتى نهاية البحيرة جنوبا، للتعامل مع قوة العدو. كما طلب أن يبقى اللواء ١١٦ مشاة ميكانيكي في أوضاعه الدفاعية غرب تقاطع طريق المعاهدة مع وصلة أبو سلطان (شمال وجنوب الوصلة) لمنع تقدم العدو إلى الغرب أو الشمال.

وحتى الساعة التاسعة صباحا يوم ١٧ أكتوبر لم تتمكن القوات المصرية من تحقيق المهام التي حددتها لها قيادة الجيش الثاني، فقد ظل العدو محتلا مطار الدفرسوار، ولم تتمكن الكتيبة ٧٣ صاعقة من دخوله أو الوصول إلى مرسى أبو سلطان.

٣٩٤

עמ' 395

בנוסף לכוח האויב שנמצא בדוורסואר ובמעגן אבו סולטאן ["אוקלהומה" 1 ו-2 – א.ר.], ניסה כוח קטן של טנקים שלו להסתנן החוצה מאזור דוורסואר על ציר אבו סולטאן [ציר "סקרנות" – א.ר.] ולעבור את גשר האבן שעל התעלה המתוקה, וכוח קטן אחר פנה לעבר תחנת הרכבת של אבו סולטאן [מחטת אבו סולטן – ליד ציר "מסכה" 35 – א.ר.], ובאותה עת פנה כוח קטן שלישי למחנה זכריה הנמצא מצפון לתחנה וכוח רביעי ניסה להתקדם בכיוון צפון לעבר סרפאום.

وعلاوة على قوة العدو المتمركزة في الدفرسوار ومرسى أبو سلطان حاولت مفرزة صغيرة من دباباته التسلل خارج منطقة الدفرسوار على وصلة أبو سلطان وعبور الكوبري الحجري على التربة الحلوة، واتجهت مفرزة ثانية إلى محطة سكة حديد أبو سلطان، بينما اتجهت مفرزة ثالثة إلى معسكر (زكريا) الكائن شمال المحطة وحاولت مفرزة رابعة الاتجاه شمالاً إلى سراييوم.

- מאחר והיחידות המצריות לא יכלו עד השעה 14:00 בצהרי ה-17 לחודש למלא את המשימה שהוטלה עליהם ולחסל את פירצת החדירה ממערב לתעלה, הוציא אגף המבצעים שבמפקדה הכללית במרכז 10, הוראות מבצעיות למפקדת ארמיה 2, שכללו את המשימות הבאות:
1. השמדת טנקי האויב הבודדים שהסתננו לגדה המערבית.
 2. כיתור טנקי האויב המצויים באזורי דוורסואר ומעגן אבו סולטאן ["אוקלהומה" 1 ו-2 - א.ר.], שממערב לתעלה ואח"כ להשמידם.
 3. חטיבה 23 שריון תשלח כוח סיור בכיוון מזרח, שיהיה בכוננות לבצע התקפת נגד על כוחות האויב בדוורסואר.
 4. אבטחת חופי האגמים תתבצע באמצעות מוקשי חוף.
 5. יש להשתלט על הרמפות שעל הגדה המערבית כדי לסייע למבצעי הכוחות שבגדה המזרחית.

ונظرا لأن الوحدات المصرية حتى الساعة الثانية بعد ظهر يوم ١٧ أكتوبر لم تكن قد تمكنت بعد من تحقيق المهام التي كلفت بها ولم تتم تصفية ثغرة الاختراق غرب القناة، فقد أصدرت هيئة العمليات بالقيادة العامة المركز ١٠ تعليمات عمليات إلى قيادة الجيش الثاني كانت تتضمن المهام التالية:

- ١ - تدمير دبابات العدو الفردية التي تسللت إلى الضفة الغربية.
- ٢ - القيام بحصر دبابات العدو المتجمعة في منطقتي الدفرسوار ومرسى أبو سلطان غرب القناة ثم تدميرها.
- ٣ - يقوم اللواء ٢٣ المدرع بدفع مجموعة استطلاع في اتجاه الشرق استعداداً للقيام بهجوم مضاد على قوات العدو في الدفرسوار.
- ٤ - يتم تأمين شواطئ البحيرات المرة بالألغام الشاطئية.
- ٥ - يجري احتلال المصاطب على الضفة الغربية لمعاونة عمليات القوات على الضفة الشرقية.

מפקד ארמיה 2 מיהר להוציא את הוראותיו בשעה 15:00 בערב ה-17 לחודש למפקד דיוויזיה 23 חי"ר ממוכן, שכאמור נתמנה אחראי על כל מבצעי חיסול ראש הגשר הישראלי בדוורסואר שממערב לתעלה, והגדיר לו את המשימה הבאה:

גדוד 85 צנחנים: הגדוד (פחות פלוגה – במקור) יטול חלק, יחד עם גדוד השריון פחות פלוגה (מחטיבה 23 שריון – במקור) וגדוד 73 קומנדו (מאגד 129 קומנדו – במקור) בביצוע המשימה הקודמת שהוטלה על יחידות אלה, ויבצעו התקפת נגד על כוחות האויב באזור שבין מעגן אבו סולטאן ["אוקלהומה" 1 ו-2 – א.ר.] בדרום ועד סרפאום שבצפון.

חטיבה 23 שריון (פחות גדוד – במקור) תהיה מוכנה לבצע התקפת נגד בכיוון דוורסואר

ובادر قائد الجيش الثاني بإصدار تعليماته في الساعة الثالثة مساء يوم ١٧ أكتوبر إلى قائد الفرقة ٢٣ مشاة ميكانيكية الذي أصبح مسئولاً عن جميع عمليات تصفية رأس الكوبري الإسرائيلي في الدفرسوار غرب القناة وحدد له المهام التالية:

● الكتيبة ٨٥ مظلات: تقوم الكتيبة (عدا سرية) بالاشتراك مع الكتيبة المدرعة عدا سرية (من اللواء ٢٣ المدرع) والكتيبة ٧٣ صاعقة (من المجموعة ١٢٩ صاعقة) بتنفيذ المهام السابق تخصيصها لهذه الوحدات، وتقوم بالهجوم المضاد على قوات العدو في المنطقة ما بين مرسى أبو سلطان جنوباً حتى سراييوم شمالاً.

● اللواء ٢٣ المدرع (عدا كتيبة) يكون مستعداً للقيام بهجوم مضاد في اتجاه الدفرسوار

٣٩٥

عم' 396

وتשלح מיד סיור כדי לעקוב אחר תנועת האויב באזור, בו היא אמורה לנוע. כדי לחסל את האויב באזור דוורסואר יש לאבטח את סוללת החול ולהשתלט על הרמפות ולשלוט על כל צירי ההתקדמות המשניים מכיוון מערב, תוך התמקדות על אבטחת אזורי דוורסואר וג'בל מרים [אזור קבר החיל האלמוני – "ורשה" 2 – א.ר.].

אנשי ההנדסה הניחו מוקשי חוף באזור שמדרום לדוורסואר ועד פאיד ובפירות הדייגים שבאגם המר.

ويدفع فوراً عناصر لاستطلاع تحركات العدو في المنطقة التي سيجري دفعه منها وتحركه خلالها.

● بمجرد تصفية العدو في منطقة الدفرسوار يتم تأمين الساتر الترابي واحتلال المصاطب والسيطرة على جميع محاور التقدم الفرعية في اتجاه الغرب مع التركيز على تأمين منطقتي الدفرسوار وجبل مريم.

● يقوم المهندسون العسكريون برص الألغام الشاطئية في منطقة من جنوب الدفرسوار حتى فايد وفي ثغرات الصيادين على البحيرة المرة.

בסביבות השעה 17:00 בערב ה-17 לחודש, הורתה המפקדה הכללית שבמרכז 10 לשלוח את חטיבה 23 שריון (פחות גדוד – במקור) מדיוויזיה 3 חי"ר ממוכן בשעה 06:30 בבוקר ה-18 לחודש, כדי לבצע את התקפת הנגד המתוכננת על כוחות האויב באזור דוורסואר שממערב לתעלה, כך שהיא תתבצע במהירות וללא שהיות, כדי להמנע מהתקלות בהתנגדות כלשהי ומאבדות במארבים. לחטיבה הוקצתה משימת השמדת כוחות האויב באזור דוורסואר והשתלטות על הרמפות למרחק של 5 ק"מ מצפון לדוורסואר, ולהשתמש ברמפות שממערב לתעלה כדי להשמיד את הכוחות הישראליים שעל הגדה המזרחית של התעלה ולמנוע מאף כוח של האויב מלעבור מערבה. כך יצאה ההוראה האחרונה בדבר שיגור חטיבה 23 שריון לבצע את התקפת הנגד בבוקר ה-18 לחודש כדי להשמיד את כוחות האויב בדוורסואר.

وفي حوالي الساعة الخامسة مساء يوم ١٧ أكتوبر، أصدرت القيادة العامة المركز ١٠ قرارها بدفع اللواء ٢٣ المدرع (عدا كتيبة) من الفرقة ٣ مشاة ميكانيكية في الساعة السادسة والنصف صباحا يوم ١٨ أكتوبر، للقيام بالهجوم المضاد المخطط من قبل على قوات العدو في منطقة الدفرسوار غرب القناة على أن يجري الهجوم بأسرع ما يمكن وبدون توقف مع تجنب الاشتباك بأي مقاومات وتقبل الخسائر من الكمائن، وخصصت اللواء مهمة تدمير قوات العدو في منطقة الدفرسوار واحتلال المصاطب إلى مسافة ٥ كم شمال الدفرسوار واستخدام المصاطب غرب القناة لتدمير القوات الإسرائيلية على الضفة الشرقية للقناة ومنع أي قوات للعدو من العبور غربا. وهكذا صدر القرار أخيرا بدفع اللواء ٢٣ المدرع للقيام بالهجوم المضاد صباح يوم ١٨ أكتوبر لتدمير قوات العدو في الدفرسوار.